

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Општинска Управа општине Димитровград
Одељење за урбанизам, грађевинарство, обједињену процедуру и извршења,
имовинско правне послове и комунално стамбену делатност
Балканска 2, 18320 Димитровград

Број: 140/2025

Датум: 07.10.2025.

П Р И М Е Д Б Е

Поштовани,

подносимо примедбе на Нацрт Плана детаљне регулације за лежиште „Мазгош“ и пратећи Извештај о стратешкој процени утицаја. Примедбе су засноване на заштити јавног интереса, одрживог развоја локалне заједнице, као и заштити животне средине и здравља грађана. Сматрамо да је отварање отвореног рударског окна неприхватљиво јер не постоје било какве гаранцију за спречавање загађења и трајних негативних последица по површинске и подземне воде у већ угроженом региону Србије. Ризици по локалну заједницу у Забрђу су превелики, јавни интерес угрожен, док пројекат који угрожава јавни интерес инициран је и осмишљен како би се пре свега обезбедио профит инвеститора (Вуковић бенз д.о.о.) без обзира на негативне последице до којих може довести. Због свега наведеног противимо се отварању рудника у потпуности!

1. Потенцијално заштићено подручје

Подручје просторне целине „Забрђе“, укључујући и атар села Мазгош, налази се у склопу Међународног значајног подручја за птице (IBA) Горњи Висок и Видлич. Важно је истаћи да би придруживањем у Европску Унију IBA површине биле преиначене у NATURA2000 подручја и постала званично заштићена. Такође, иако није званично заштићено у склопу Парка природе „Стара планина“, ово подручје налази се у склопу Еколошке мреже Републике Србије „Стара планина“, тако да се према Уредби о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/2010) оно ипак третира као да има одређени ниво заштите. Из тог разлога је Министарство за заштиту животне средине издало Услове заштите. Отварање отвореног рудника угља у селу Мазгош отворило би могућност и за ширење на друга позната лежишта угља која се налазе западније долином Забрђа према Просторном плану Републике Србије за период 2021–2035, а већ сада се дозвола за истраживање/експлоатацију простире до ивица суседних села Мојинци, Протопопинци и Бребевница, што се види на сајту Министарства рударства и енергетике. Поред рудника према Бребевници се налази и мало окно за неметале, планирана соларна електрана и дозвола за геолошка истраживања. Дакле, отварањем отвореног рудника угља у Мазгошу на планираној површини потенцијално би довело до ширења на крају до нестанка сва 4 села, уз потенцијал ширења даље ка западу до села Смиловци у чијој околини се налазе и тресетише са два вештачка језера. Све наведено би у потпуности обесмислило заштиту природе подручја са

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

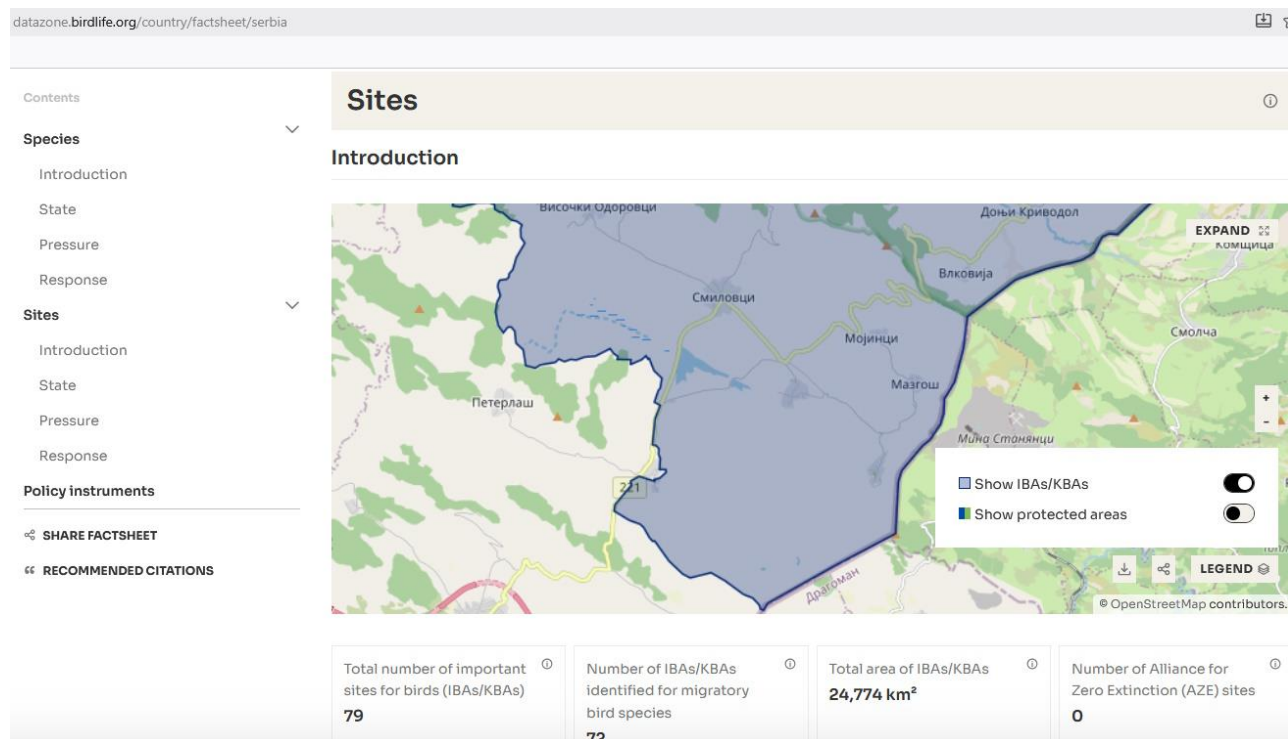
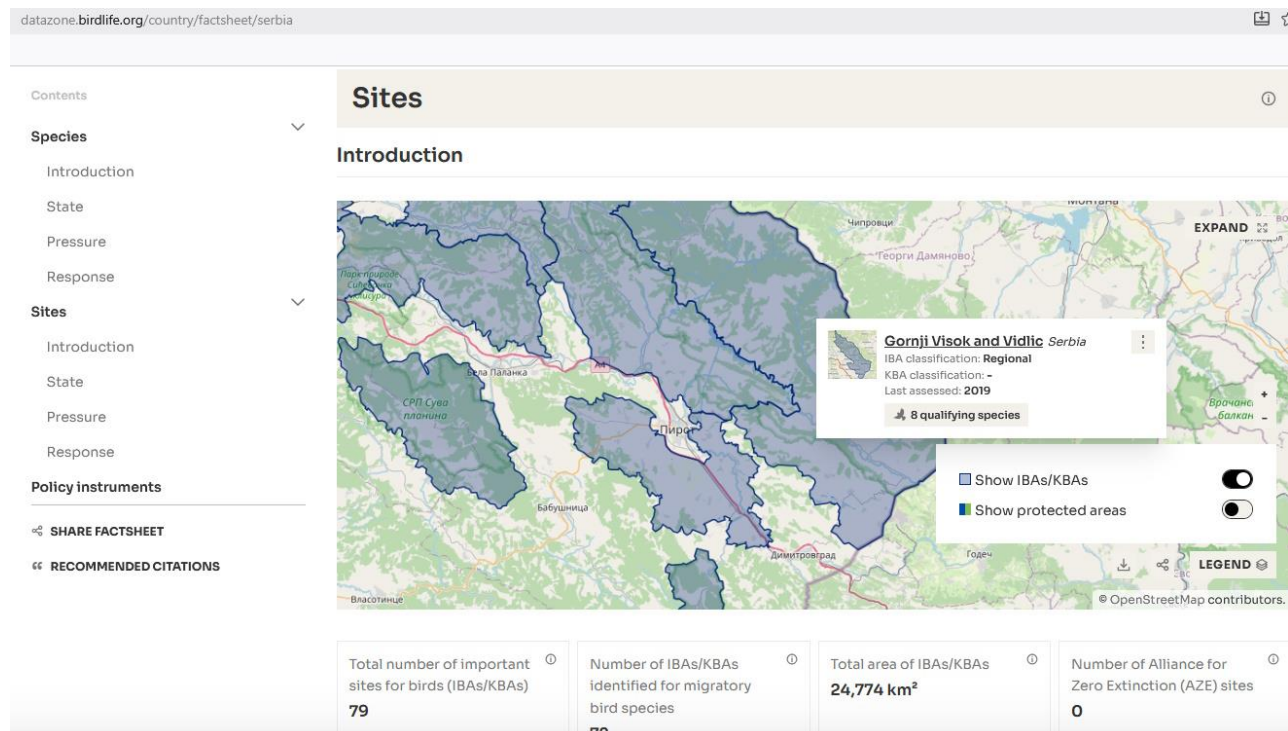
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

изузетним биодиверзитетом који обухвата влажне ливаде, суве ливаде, листопадне шуме и обрадиве површине што представља велики потенцијал за развој екотуризам.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

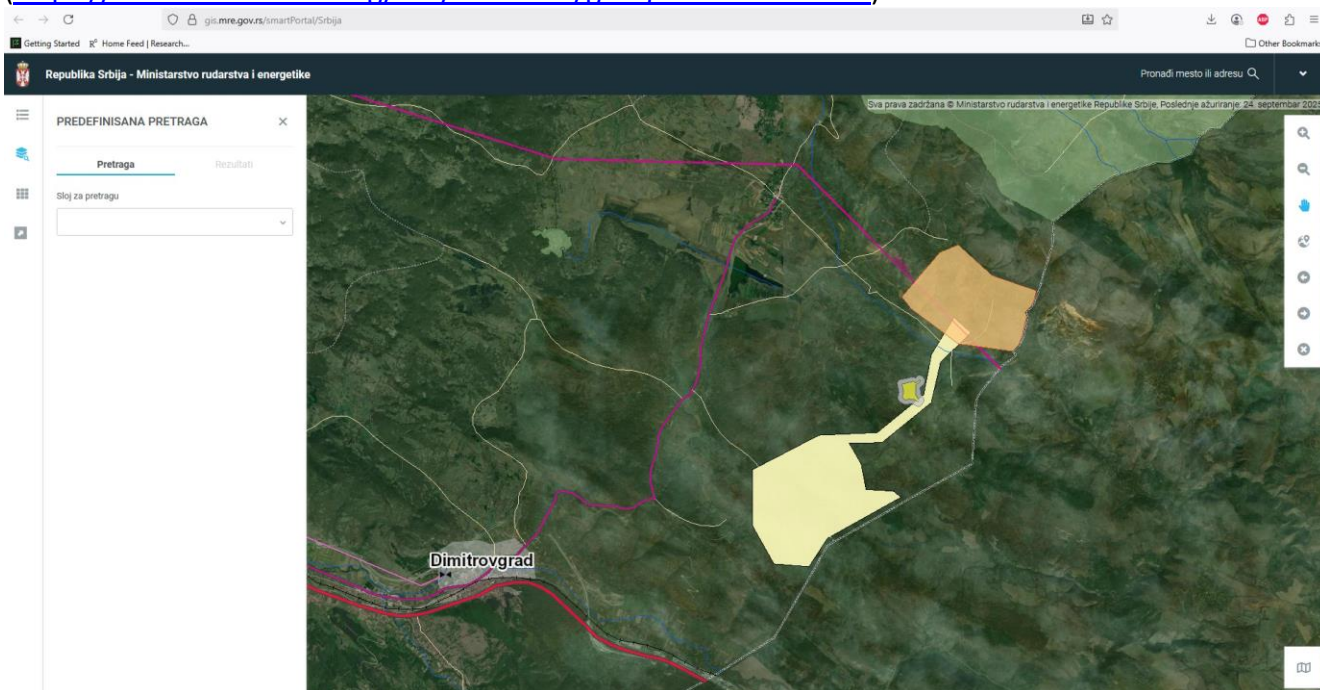
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

Е-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Слика 1. Међународно значајно подручје за птице (IBA) Горњи Висок и Видлич (<https://datazone.birdlife.org/site/factsheet/gornji-visok-and-vidlic>)

Слика 2. Рудник угља у околини Мазгоша није једини експлоатациони пројекат у том делу Забрђа (<https://gis.mre.gov.rs/smartPortal/Srbija>)

2. Ризик по угрожавање водоснабдевања грађана Димитровграда

Подручје планирано за експлоатацију угља у Мазгошу од стране ПД „Вуковић Бенз“ доо, удаљено је свега 3,5 км од изворишта и црпних пумпи које снабдевају пијаћом водом Димитровград, део Понишавља и део Забрђа. Чињеница да не постоје подаци о физичко-хемијским карактеристикама угља и присуству тешких метала, арсена и урана, као и радионуклеида на предметном простору, као и намера инвеститора да на планираном простору ископа око 1.335.582 м³ ч.м. (око 1.669.480 т) угља и око 1.554.532 м³ јаловине - представља озбиљну претњу по квалитет воде за пиће која се црпи из тог подручја, као и по здравље и живот људи.

Котлина Забрђа као основу у геолошком погледу има стене кречњака које су порозне и које могу да омогуће контаминацију пијаће воде услед одлагања милион и по тона јаловине (око 20 хиљада вагона). У самом Плану детаљне регулације потврђује горе изнету опасност: "У северозападном, смилевачком делу басена (мисли се на гравитационе издане), постале су највећим делом акумулацијом атмосферских падавина, и тек једним делом протицајем карстних подземних вода. Овај део басена представља једну котлину, са свих страна затворену кречњачким падавинама те има добре услове за стварање једне простране гравитационе

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

издани". У том подручју извире и Забрдска река, као и Бара које пуни акумулације код Протопопинаца, а дуж целе површинске зоне Србине баре налази се и тресет који управо филтрира атмосферске воде. Како се у Мазгошу налази Мазгошко врело које чини једну од најважнијих притока Забрдске реке која даље тече у Бугарску, негативне последице би имале прекограничан утицај.

Вода за пиће је најзначајнији и најугроженији ресурс услед глобалног загревања и климатских промена којима је изложен овај део Европе, што се мора узети у обзир приликом доношења даљих одлука у вези са намерама инвеститора Вуковић Бенз доо да покрене експлоатацију лигнита у Мазгошу. Овогодишњи проблеми са водоснабдевањем у многим селима на Старој планини и Видличу то и потврђују. У постојећим условима када су и грађани самог Димитровграда суочени са озбиљним проблемима у водоснабдевању, отварање отвореног рудника може додатно угрозити издашност и исправност постојећих извора.

3. Нespoјивост са стратешким декларисаним опредељењима, туризмом и заштићеним подручјима

Планирана активност експлоатације лигнита директно подрива развојне циљеве дефинисане у Просторном плану општине и може нанети трајну еколошку штету подривајући основе за развој сеоског и екотуризма. Развој села Мазгош и Забрђа треба да буде заснован на одрживом коришћењу пољопривредног земљишта (интегрална и органска пољопривреда) и сеоском туризму. Просторни план општине Димитровград за период 2012–2025. године са изменама и допунама из 2018. године, наводи да северни део територије Општине припада дестинацији „Стара планина“ са целогодишњом (туристичком) понудом. Мазгош је сврстан у Зону „Б“ у оквиру просторне целине „Забрђе са Видличем“ коју чине Смиловска језера, Петрлашка пећина, Видлич и сеоска насеља у функцији туризма.

Развој туризма неспојив је са рудником лигнита јер ће рудник у Мазгошу имати негативан утицај на значајно веће подручје од оног које је обухваћено планом. Отварање површинског копа, прашина, бука и повећан теретни саобраћај трајно нарушавају атрактивност предела и умањују туристичку вредност подручја.

Подсећамо да је у новембру 2020. Србија је потписала Софијску декларацију о Зеленом плану за Западни Балкан, обвезујући се да ће до средине овог века постати климатски неутрална земља. Евидентно је да су застарели капацитети експлоатације угља неефикасни, скупи за рад, да земља није у могућности да инсталира филтере на термоелектранам, да нарушавају здравље грађана и уништавају природне ресурсе. Једноставно, истекао им је век трајања и представљају директну претњу енергетској стабилности Србије, што су и показали недавни догађаји. Србија је потписница и Уговора о енергетској заједници, који је правно обавезујући, са циљем да омогући паневропско енергетско тржиште. У том оквиру Србија израђује свој Национални енергетски и климатски план (National energy and climate plan),

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

десетогодишњи план с циљем да се оствари одређено смањење емисије штетних гасова стаклене баште до 2030. године. То подразумева и да ће Србија имати и јасне циљеве о количини обновљиве енергије у свом енергетском миксу, као и циљеве везане за енергетску ефикасност. У склопу свега наведеног нема основа за отварање новог рудника лигнита, поготово у зони великог значаја за биодиверзитет, сеоски и еко туризам.

4. Флора и фауна

У Извештају о стратешкој процени утицаја Плана детаљне регулације за лежиште „Мазгош“ стручњаци су навели да су забележене 3 врсте птица, те једна врста жаба – све строго заштићене врсте у Србији. Такође, навели су да постоји потенцијал за „присуство више врста водених макробескичмењака“, као и да „смена брдовитих и равнијих делова терена може створити услове за присуство мањих сисара и њихових склоништа и јазбина“. Од биљака приказују 20 евидентираних врста, уз коментар да „на терену планираног површинског копа може проценити на око 60“. Све претходно наведено указује да права истраживања биодиверзитета овог подручја нису ни спроведена, да је потпуно непознато до каквих негативних последица би покретање рудника довело. То је веома неодговорно с обзиром да се ради о подручју у оквиру новоформираних граница Националног парка „Стара планина“, делом Еколошке мреже и Међународно значајног подручја за птице са преко 100 евидентираних врста птица у бази података Друштва за заштиту и проучавање птица Србије, од којих најмање 60 и гнезде. Такође, подручје је станиште за преко 1.000 врста инсеката и најмање 300 врста биљака.

5. Имовинско-правни проблеми, нетранспарентност и безбедност

Планирани пројекат експлоатације лигнита од стране ПД „Вуковић бенз“ д.о.о. угрожава приватну својину, јавну инфраструктуру и безбедност мештана, а поступак припреме није био транспарентан. Планом су обухваћене и одређене катастарске парцеле – пољопривредно земљиште које је у власништву мештана Мазгоша и њихових потомака који се категорично супротстављају намери фирме „Вуковић Бенз“ и општинског руководства да отвори рудник лигнита. Према Архуској конвенцији коју је ратификовала Република Србија локално становништво има право на транспарентност и на изјашњавање по том питању.

Руководство Општине је са инвеститором водило нетранспарентне разговоре о чему се писало и у медијима. План омогућава копање угља у непосредној близини стамбених објеката у северном делу села Мазгош па све до граница суседних насеља.

6. Уништавање путне инфраструктуре и угрожавање безбедности

Планирани обим транспорта доведиће до деградације локалних путева и угрозити безбедност грађана. Планом је предвиђено отпремање 150 хиљада тона угља годишње. То

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
21000 Нови Сад

Телефон: +381213044925

Е-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

значи да ће током године од Мазгоша до Димитровграда саобраћати од 5.000 до 7.000 камиона (петнаест до двадесет дневно у просеку), ако се као мера узме носивост од 24, односно 26 тона. Овако континуирано оптерећење ионако лоше путне инфраструктуре (укупна маса оваквих камиона је и до 40 тона) доведиће до додатног оштећења локалних путева и изискиваће значајне трошкове за поправке и одржавање. Пример експлоатације шума, транспорта дрвне масе са Старе планине довољан је показатељ неспособности система да спречи прекомерно оптерећење и последично уништавање путне инфраструктуре. Повећан интензитет теретног саобраћаја, посебно на уским локалним путевима, значајно ће утицати на безбедност свих учесника у саобраћају. Овако интензиван камионски саобраћај доведиће и до драстичног повећања аерозагађења, а може се очекивати и повећан ниво буке настао као резултат рада механизације и кретања камиона.

7. Проблем контроле и мониторинга

МЕРЕ ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И КВАЛИТЕТ ЖИВЉЕЊА које су представљене у Извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину нису гаранција да неће бити штетног утицаја с обзиром на искуства у другим рудницима, степен примене законске регулативе у рударству (упитно стање тзв. Правне државе и владавине закона) и више него симболичан број рударских инспектора у Србији (два рударска инспектора за целу територију државе). Ко ће спречити да власници не користе упојне бунаре чије коришћење је строго забранило ЈВП „Србијаводе“ када ни село Мазгош ни околна немају канализацију, постројење за обраду отпадних вода нити има било какве регулације у постојећим рудницима где се за загађење издају минималне финансијске казне?

Потенцијална корист од рудне ренте коју би Општина Димитровград остварила покретањем рада рудника у Мазгошу, занемарљива је у односу на еколошку штету коју ће оваква делатност начинити подручју Забрђа које је делом обухваћено и новоформираним границама Националног парка Стара планина, делом Еколошке мреже и Међународно значајног подручја за птице, као и штету у погледу умањења туристичке вредности самог простора услед нарушавања атрактивности предела отварањем копа, загађења ваздуха, додатног угрожавања водоснабдевања и потенцијала да се рудник шири даље према Пироту обухватајући равничарски део Забрђа. **Зато захтевамо да овај Нацрт Плана детаљне регулације буде одбачен у целости.**

У Новом Саду, 7.10.2025.